

Kto i z kim? Analiza rozbieżności stanowisk w głosowaniach w Radzie Unii Europejskiej, w latach 2009–2014¹

Adrian Gorgosz, *Uniwersytet Jagielloński*

ORCID ID: 0000-0001-8681-0220

Streszczenie

Celem artykułu jest analiza przypadków kontestacji decyzji w Radzie Unii Europejskiej podczas głosowania nad aktami legislacyjnymi w zwykłej procedurze ustawodawczej, w latach 2009–2014. W pierwszym kroku postawiono dwie hipotezy badawcze. Pierwsza zakładała dominację kultury koalicyjności w głosowaniach, druga zaś odwrotnie – dominację kultury konsensusu. Dodatkowo postawiono dwie hipotezy zakładające istnienie konfliktów w Unii Europejskiej między państwami północy i południa oraz „starej” i „nowej” Unii. W celu weryfikacji hipotez zastosowano technikę skalowania wielowymiarowego. Analiza empiryczna wykazała, że dominującą kulturą głosowania jest kultura konsensusu. Pomimo tego, kilka państw zdecydowanie podkreślało swoje odrębne stanowiska, próbując tworzyć koalicje kontestujące. Ponadto nie potwierdzono hipotezy zakładającej istnienie konfliktów między państwami z północy i południa Europy oraz z „nowej” i „starej” Unii.

Słowa kluczowe: Rada Unii Europejskiej, budowanie koalicji, zwykła procedura ustawodawcza, Unia Europejska, prawodawstwo UE, skalowanie wielowymiarowe

Who and with whom? Analysis of the discrepancy of voting in the Council of the European Union in 2009–2014

Abstract

The purpose of the article is to analyse the cases of contestation of decisions in the Council of the European Union during voting on legislative acts in the ordinary legislative procedure, in the period 2009–2014. In the first step, two research hypotheses were delineated. The first one assumed the dominance of the coalition culture in voting, the second one assumed the opposite, the dominance of the culture of consensus. In addition, two further hypotheses were delineated which assumed conflicts in the European Union

¹ Artykuł powstał w ramach grantu naukowego pt. „Rozbieżność czy wspólnota interesów? Relacje polsko-niemieckie w instytucjach i w procesie legislacyjnym Unii Europejskiej”, realizowanego ze środków Polsko-Niemieckiej Fundacji na rzecz Nauki. Podziękowania kieruję do Adama Kirpszy za cenne uwagi krytyczne podczas prowadzenia badań oraz do Jarosława Górniaka za cenne uwagi w zakresie techniki skalowania wielowymiarowego.

between the countries of the north and south and between the “old” vs. “new” Union. In order to verify the hypotheses, a multidimensional scaling technique was applied. Empirical analysis confirmed that the dominant culture of voting is the culture of consensus. Despite this, several countries strongly emphasised their separate positions, trying to form coalitions. Moreover, conflicts between the north and south Europe and the “new” and “old” Union were not confirmed.

Keywords: Council of the European Union, coalition building, ordinary legislative procedure, European Union, EU legislation, multidimensional scaling

Celem artykułu jest analiza przypadków kontestacji decyzji (*contested decision*) w Radzie Unii Europejskiej (dalej RUE) podczas uchwalania aktów legislacyjnych w zwykłej procedurze ustawodawczej (dalej ZPU), w latach 2009–2014. Aspekt kontestacji decyzji jest tutaj ogólnie rozumiany jako zgłaszanie sprzeciwu bądź wstrzymanie się od głosu przez pojedyncze państwa Unii, a koalicja kontestująca decyzję – jako każdy przypadek wspólnego zgłaszania sprzeciwu bądź wstrzymania się od głosu przez co najmniej dwa państwa członkowskie. Przeprowadzone badania empiryczne miały odpowiedzieć na pytania:

- kto najczęściej nie głosuje za, ten głosuje przeciw lub wstrzymuje się od głosu, bądź w niektórych przypadkach nie uczestniczy w głosowaniu (dalej określane jako głosy kontestujące wobec danego aktu prawnego);
- jakie powstają koalicje państw (wielkość oraz struktura);
- jakie można wyodrębnić wymiary (jeśli można) mające znaczenie podczas głosowania kontestującego, rozpatrując ten aspekt za pomocą miary rozbieżności pomiędzy głosowaniami poszczególnych państw.

W tym celu zebrano dane z głosowań RUE z lat 2009–2014, a następnie dane te poddano analizie statystycznej.

Uzasadnienie do podjęcia badań we wskazanym okresie wynika z dwóch przesłanek. Po pierwsze, w porównaniu z latami wcześniejszymi, przed 2009 r., wskazany okres w zakresie głosowań państw w Radzie UE jest nadal stosunkowo mało przebadany. Na podstawie literatury fachowej można stwierdzić, że kluczowe analizy dotyczyły wcześniejszych lat, np. 1999–2000 czy 2004–2006. Po drugie, okres badawczy koresponduje z zakończoną VII kadencją Parlamentu Europejskiego, którego określona struktura polityczna wpływała na proces stanowienia prawa. Badania dotyczą więc pewnego zamkniętego okresu politycznej historii Unii Europejskiej.

Struktura artykułu przedstawia się następująco. W pierwszej kolejności zaprezentowano stan badań nad zagadnieniem decydowania w RUE, w tym budowania koalicji.

Przedstawiono również badania empiryczne poświęcone różnym wymiarom głosowania w tej instytucji. W dalszej części artykułu przedstawiono cztery hipotezy badawcze, które zostały poddane weryfikacji. Następnie omówiono zagadnienia metodologiczne, w tym zwłaszcza technikę skalowania wielowymiarowego. Posłużyła ona do zaprezentowania odległości między państwami członkowskimi w zakresie głosowań w RUE. Artykuł zakończono prezentacją uzyskanych wyników ze szczegółowym odwołaniem się do przykładu Polski i Niemiec. Podczas prezentacji wyników odniesiono się również do postawionych hipotez badawczych.

Stan badań

Ramy teoretyczne dla zagadnienia koalicyjności stworzył z pewnością Andrew Moravcsik (1993) już na początku lat 90. XX w., kiedy liczba państw Unii była ponad dwukrotnie mniejsza niż obecnie. Szerokie rozważania tego autora nad dwoma fundamentalnymi podejściami w sferze międzynarodowej współpracy państw – neofunkcjonalizmem i liberalnym podejściem międzyrządowym (*liberal intergovernmentalism*), podkreślały znaczenie dwóch ważnych aspektów podejmowania decyzji w strukturach ponadpaństwowych, takich jak obecna Unia Europejska – dochodzenie do wewnętrznego konsensusu podkreślane przez neofunkcjonalizm oraz zabiegi budowania koalicji państw silnie zaznaczone w podejściu międzyrządowym. Zagadnienia te wiążą się jeszcze z innymi kluczowymi aspektami. W podejściu neofunkcjonalistycznym akcentuje się znaczenie wspólnego interesu wszystkich państw oraz ważną rolę odgrywaną przez instytucje ponadnarodowe. Z kolei w podejściu liberalnym kładzie się nacisk na własny interes poszczególnych państw członkowskich oraz ich autonomię, a także pasywną rolę instytucji ponadpaństwowych (Moravcsik 1993: s. 518).

Dla dalszego rozwoju teorii związanych z podejmowaniem decyzji na szczeblu ponadnarodowym znaczące były badania Jeffreya Lewisa (2003). Miały one charakter jakościowy. Autor ten analizował podejmowanie decyzji w Komitecie Stałych Przedstawicieli (COREPER) z dwóch perspektyw – racjonalistycznej i konstruktywistycznej. Jego analizy wpisują się w debatę nad znaczeniem „twardych” reguł głosowania (np. kwalifikowanej większości, interesów państw, maksymalizacji użyteczności, które przez racjonalistów są stawiane na pierwszym miejscu) w stosunku do reguł „miękkich” (nieformalne reguły, kultura organizacji czy rola procesu wymiany poglądów i interakcji negocjatorów, co głównie podkreślają konstruktywiści). Deбата ta jest

istotna w zakresie koalicji istniejących w RUE – jak powstają i jakie mają znaczenie oraz czy ich liczba oraz konfiguracje są przykładem racjonalności instrumentalnej (racjonalizm), czy są tylko aktem deklaracji sprzeciwu, pomimo braku realnego wpływu na finalny wynik głosowania, jako pewien element procesu decyzyjnego opartego o dany model kultury organizacji (konstruktywiści).

Jedna z pierwszych analiz dotyczących zagadnienia istniejących oraz potencjalnych koalicji w RUE została przeprowadzona przez Madeleine O. Hosli w 1999 r., czyli na długo przed planowanym największym rozszerzeniem Unii w 2004 r. (Hosli 1999). Autorka artykułu w „*International Political Science Review*” przedstawiła możliwe znaczenie potencjału budowania przez państwa koalicji wraz ze zwiększoną liczbą państw w obliczu głosowania kwalifikowaną większością. W formie analiz teoretycznych oraz empirycznych przedstawiła znaczenie efektywności podejmowania decyzji w Radzie. Jej analiza wpisywała się w szeroką debatę unijną na temat zmiany systemu głosowania.

Duża część badań nad koalicjami w RUE ma charakter ilościowy. Podczas tych badań testuje się określone hipotezy badawcze będące częścią szerszego namysłu teoretycznego. Przykładem takich analiz były badania oparte o wywiady ze 125 ekspertami z m.in. Rady, Komisji oraz Parlamentu Europejskiego w 2005 r., dotyczącymi 70 propozycji aktów prawnych z okresu styczeń 1999 r.–grudzień 2000 r. Badania te były przeprowadzone przez Michaela Kaedinga oraz Torstena Selcka (2005). Badani eksperci pochodzili z różnych państw Unii, dzięki czemu, w wyniku odpowiednio zaprojektowanego kwestionariusza wywiadu, możliwe było pozycjonowanie danego eksperta w przestrzeni wielowymiarowej. Za pomocą analizy głównych składowych zaprezentowano pozycję państw w przestrzeni trójwymiarowej i dokonano przeglądu zaobserwowanych zgrupowań państw. Inne metody ilościowe stosowane w analizie głosowań państw w RUE to m.in. analiza skupień, analiza czynnikowa czy metoda Monte Carlo z wykorzystaniem łańcuchów Markova, tzw. metoda MCMC (Plechanová 2011).

Badania nad koalicyjnością państw UE są często prowadzone na podstawie założeń teoretycznych utrwalonych w literaturze. Przykładem takiego ujęcia są przeprowadzone w 1998 r. w Szwecji badania kwestionariuszowe na grupie 275 ekspertów z zakresu polityki unijnej (próba wynosiła 421, poziom zwrotu kwestionariuszy 65%) (Elgström et al. 2001). Badania miały na celu weryfikację założeń teoretycznych dotyczących aspektów kluczowych przy zawieraniu przez państwa członkowskie koalicji w RUE. W literaturze znane były już cztery główne propozycje takich czynników, wyjaśniające obserwowane w praktyce koalicje:

- siła głosu poszczególnych państw;
- ideologia;
- wspólne interesy;
- wspólna kultura.

Badania potwierdziły m.in. znany również z późniejszych analiz rozdźwięk decyzyjny na linii północ-południe Unii.

Prowadzono też rozważania teoretyczne dotyczące znaczenia głosów ważonych przypisanych poszczególnym państwom członkowskim w traktacie nicejskim. Autorzy, tacy jak Dan S. Felsenthal i Moshé Machover (2001), przeprowadzili symulacje w zakresie znaczenia głosów ważonych poszczególnych państw w systemie głosowania RUE przed i po rozszerzeniu o nowe państwa. Przeanalizowali również różne konfiguracje możliwych do zaobserwowania koalicji w ramach 15, a następnie 27 państw. Próbowali określić, jak zmiana liczby państw wpłynie na decyzyjność Rady. Głosy ważne ustalone w traktacie nicejskim były podstawą głosowań aż do 1 listopada 2014 r., czyli obejmowały praktycznie cały okres (bez listopada i grudnia 2014 r.) prezentowanych w niniejszym artykule głosowań w Radzie.

W literaturze dużo uwagi poświęcono również zagadnieniu wymiarowości decydowania w instytucjach Unii Europejskiej. Podejmowano próby ustalenia ilości możliwych wymiarów oraz ich rodzajów, zarówno w Parlamencie Europejskim (Hix et al. 2006), jak i w RUE. Przykładem badań dotyczących bezpośrednio Rady są analizy Torstena J. Selcka (2004), bazujące na przeprowadzonych wywiadach eksperckich. Autor przeprowadzał próbę wyodrębniania wymiarów, stosując do tego dwie strategie – indukcyjną (zastosowanie analizy głównych składowych) oraz dedukcyjną (zaproponowanie modelu formalnego opartego na teorii gier). Konkluzje wskazywały, że obie strategie są warte rozważania i przynoszą nowe interesujące wyniki w obszarze podejmowania decyzji w RUE.

Istotnym zagadnieniem wyodrębnianym przez współczesnych badaczy procesów decyzyjnych w Unii Europejskiej jest próba określenia znaczenia podejmowania decyzji w drodze konsensusu (brak głosów wstrzymujących się oraz brak głosów sprzeciwu). Zagadnieniem tym zajmowała się m.in. Stéphanie Novak (2013) czy Dorothee Heisenberg (2005). Novak przeanalizowała szczegółowo dwa zjawiska zachodzące podczas podejmowania decyzji w RUE. Pierwsze jest związane z budowaniem przez państwa tzw. mniejszości blokującej. Na podstawie przeprowadzonych wywiadów ustaliła, że dopóki nie ma ryzyka wystąpienia owej mniejszości, dopóty prezydencja

nie podejmuje decyzji o głosowaniu kwalifikowaną większością. Tym samym państwa, które nie zbudują koalicji przeciw przyjęciu danego aktu prawnego, bardzo często unikają wyrażenia sprzeciwu, godząc się na konsensus. To zaś wiąże się z drugim ważnym zjawiskiem, mianowicie głosujący przedstawiciele państw w sytuacji braku blokującej mniejszości świadomie unikają zagłosowania przeciw, chcąc uniknąć obwiniania (*blame avoidance*) za brak skutecznej obrony interesów narodowych. Druga z autorek, Heisenber, w badaniach skupiła się na znaczeniu formalnych i nieformalnych norm w zakresie podejmowania decyzji w Radzie. Ponadto próbowała wskazać, dlaczego w danym głosowaniu wypracowano konsensus, a w innym nie. Wyniki swoich analiz opierała na danych z lat 1996–2002.

Badacze zajmujący się systemem głosowania w RUE podejmują również analizy związane z wpływem obszaru tematycznego, którego dotyczy dany akt prawny, na końcowy wynik głosowania. Badania takie podejmowała m.in. grupa badaczy Fiona Hayes-Renshaw, Wim van Aken oraz Helen Wallace (2006). W toku analizy danych wyodrębnili oni obszary, które w latach 1993–2004 cechowała największa liczba głosów sprzeciwu i wstrzymujących się. Były to przede wszystkim akty prawne dotyczące trzech obszarów: rolnictwa, rybołówstwa i rynku wewnętrznego. W podobnym aspekcie badania prowadziła grupa badaczy: Stefanie Bailer, Mikko Mattila i Gerald Schneider (2015). Stosując wielopoziomową analizę regresji logistycznej, grupa ta wykazała, że podczas głosowania w RUE dominującą rolę odgrywają czynniki społeczno-ekonomiczne. Aspekt redystrybucji dóbr, jakimi dysponuje Unia, a nie aspekty ideologiczne, stanowi kluczową oś konfliktu między państwami członkowskimi. Z tego powodu największa polaryzacja i konflikt występowały w takich obszarach polityki unijnej, jak: rolnictwo, rybołówstwo, środowisko czy sprawy ekonomiczne.

Istotne badania w zakresie głosowań w RUE przeprowadził również w 2009 r. Mikko Mattila (2009). Dane stanowiące podstawę analizy dotyczyły wszystkich głosowań Rady z okresu od 1 maja 2004 r. do 31 grudnia 2006 r. i opisywały głosowania nad 416 aktami legislacyjnymi oraz 942 aktami nielegislacyjnymi. Badania miały na celu sprawdzenie, na ile rozszerzenie Unii Europejskiej miało wpływ na obserwowany wymiar rozbieżności stanowisk w Radzie na linii północ-południe oraz czy po rozszerzeniu nie powstał dodatkowy lub całkowicie nowy wymiar. Wyniki potwierdziły północno-południowy konflikt, ponadto wskazywały na potencjalny konflikt między „starymi” a „nowymi” członkami Unii. Mattila przeanalizował ten aspekt dwa lata później wraz z Madeleine O. Hosli i Markiem Uriotem (2011). Sto-

sując logistyczną regresję, wykazali oni znaczące różnice w głosowaniu „starych” i „nowych” państw członkowskich.

Hipotezy

W artykule przejęto dwie hipotezy badawcze związane z zagadnieniem koalicyjności państw Unii w latach 2009–2014 oraz dwie hipotezy związane z zagadnieniem wymiarowości w podejmowaniu decyzji w RUE, również we wspomnianym okresie.

Pierwsza hipoteza badawcza jest związana z zagadnieniem poruszonym m.in. przez przywołanego na początku artykułu Andrew Moravcsika. Na podstawie jego analiz można postawić pytanie badawcze: czy w latach 2009–2014 dominował konsensus, czy próby budowania koalicji między państwami? Wspomniany autor skłaniał się ku założeniom liberalnego podejścia międzyrządowego. Stworzył on model teoretyczny funkcjonowania Unii, bazujący na trzech teoriach mniejszego zasięgu: teorii interakcji i negocjacji międzyrządowych, teorii kształtowania preferencji państw (Moravcsik 1993: s. 482) oraz, dodanej w późniejszym czasie, teorii wyboru instytucji jako strażników osiągniętego porozumienia (Moravcsik 1998: s. 8–9). Dla zagadnienia koalicyjności państw członkowskich kluczowa jest teoria negocjacji międzyrządowych. Twórca koncepcji podkreślał znaczenie możliwości budowania koalicji, jako jednej z kluczowych determinant pozycji negocjacyjnej państwa. Koalicje wygrane mają na celu budowanie zagrożenia wyłączeniem (*threat of exclusion*), co z kolei pozwala na maksymalizację korzyści w stosunku do alternatywnej polityki konsensualnej (Moravcsik 1993: s. 502–503). Mając na uwadze powyższe, przyjęto hipotezę badawczą H.1.

H.1: Podczas głosowania w Radzie Unii Europejskiej dominuje kultura koalicyjności, zgodnie z którą państwa tworzą koalicję wygrywającą (prowadzącą zarówno do przyjęcia aktu prawnego jak i do jego nieprzyjęcia), która wyklucza inne państwa.

Hipoteza ta będzie poddana weryfikacji na podstawie uzyskanych wyników analizy wielkości i liczby koalicji oraz na podstawie zmierzonych rozbieżności w głosowaniach między państwami, wprowadzonych w przestrzeń wielowymiarową (na podstawie skalowania wielowymiarowego).

W stosunku do hipotezy H.1. można przyjąć hipotezę alternatywną. Wyprowadzono ją z analiz Lewisa, który zajmował się zagadnieniem roli reguł nieformalnych w procesie decyzyjnym (konstruktywizm). Ponadto z analiz Novak i Heisenberg,

które wnikliwe przebadają zagadnienie podejmowania decyzji w Radzie, w drodze konsensu.

H.2: Podczas głosowania w Radzie Unii Europejskiej dominuje kultura konsensusu, zgodnie z którą poszukuje się kompromisów satysfakcjonujących wszystkie państwa członkowskie.

Hipoteza ta będzie poddana weryfikacji również na podstawie uzyskanych wyników analizy wielkości i liczby koalicji oraz na podstawie zmierzonych rozbieżności między państwami w głosowaniach.

Przyjęto również dwie hipotezy badawcze związane z wymiarowością przeprowadzonych głosowań. Tego typu analiza w ramach zwykłej procedury ustawodawczej (dalej ZPU), w latach 2009–2014, nie była prawdopodobnie jeszcze wykonana. Pierwsza hipoteza nawiązuje do wyników badań Mattili z 2009 r. Badacz ten, odwołując się do okresu referencyjnego 2004–2006, wykazał istnienie konfliktu między państwami na linii północ–południe.

H.3: Rozbieżności w zakresie głosowań, w latach 2009–2014, w Radzie Unii Europejskiej, będą przebiegać na osi państwa północne–państwa południowe, gdzie:

- państwa północne to: Dania, Finlandia, Irlandia, Wielka Brytania, Szwecja;
- państwa południowe to: Grecja, Hiszpania, Portugalia, Włochy.

Hipoteza nawiązuje również do badań Christiny Zimmer z zespołem (2005). Wykazała ona podobny konflikt, ale we wcześniejszym okresie referencyjnym – lata 1999–2002.

Czwarta hipoteza nawiązuje do badań z 2011 r. przeprowadzonych również przez Mattilę wraz z Hosli i Uriotem. Zespół badawczy wykazał, że istnieje oś podziału między państwami „nowej” Unii, czyli państwami przyjętymi w i po 2004 r., oraz państwami „starej” Unii, czyli tymi tworzącymi Unię Europejską przed 2004 r. Z tego powodu w badanym okresie referencyjnym poddano próbie weryfikacji niżej wskazaną hipotezę H.4.

H.4: Rozbieżności w zakresie głosowań, w latach 2009–2014, w Radzie Unii Europejskiej będą przebiegać na osi państwa „nowej” Unii–państwa „starej” Unii, gdzie:

- państwa „nowej” Unii to: Bułgaria, Chorwacja, Cypr, Czechy, Estonia, Litwa, Łotwa, Malta, Polska, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Węgry;
- państwa „starej” Unii to: Austria, Belgia, Dania, Finlandia, Francja, Grecja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Luksemburg, Niemcy, Portugalia, Szwecja, Wielka Brytania, Włochy.

Metodologia

W badaniu wykorzystano dane dotyczące głosowań w RUE, w ramach ZPU. Procedura ta została wprowadzona do unijnego porządku prawnego Traktatem o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, na mocy art. 294 (TFUE: art. 294). Polega ona na wspólnym przyjmowaniu aktów prawnych przez RUE oraz Parlament Europejski. ZPU jest obecnie najczęściej stosowaną procedurą legislacyjną. W latach 2009–2014 na 800 głosowań, 548 odbyło się w ramach ZPU, czyli aż 68,5%. Rosnącą rolę stosowania omawianej procedury (dawniej: procedury współdecydowania) zauważyli już w 2007 r. badacze Sara Hageman oraz Julia De Clerck-Sachsse (2007: s. 10), gdy po raz pierwszy w historii liczba aktów prawnych przyjętych w ramach tejże procedury przekroczyła 40%.

Tabela 1. Liczba aktów prawnych przyjętych w ramach zwykłej procedury ustawodawczej w stosunku do pozostałych procedur, w latach 2009–2014

			Rok przyjęcia danego aktu prawnego						Ogółem
			2009	2010	2011	2012	2013	2014	
Zastosowana procedura uchwalania aktu legislacyjnego	nie-COD	Liczba przyjętych aktów prawnych	79	15	11	9	16	16	146
		Stosunek liczby przyjętych aktów prawnych w ramach pozostałych procedur do ogólnej liczby przyjętych aktów prawnych [%]	39,1	20,3	15,9	11,7	12,7	11,0	21,0
	COD	Liczba przyjętych aktów prawnych	123	59	58	68	110	130	548
		Stosunek liczby przyjętych aktów prawnych w ramach procedury ZPU do ogólnej liczby przyjętych aktów prawnych [%]	60,9	79,7	84,1	88,3	87,3	89,0	79,0
	Liczba przyjętych aktów prawnych ogółem		202	74	69	77	126	146	694

Źródło: opracowania własne na podstawie danych zebranych w „Rada UE w głosowaniach 2009–2014”.

Na podstawie danych zebranych w bazie „Rada UE w głosowaniach 2009–2014”, która stanowi podstawę analityczną artykułu, widoczny jest trend wzrostowy w zakresie stosowania ZPU w latach 2009–2014. Jeśli jeszcze w roku 2009 liczba aktów prawnych uchwalonych w ramach ZPU wyniosła 60,9% wszystkich zidentyfikowanych aktów prawnych poddawanych analizie, to już w 2014 r. wartość ta wzrosła aż do 89%. Największa liczba głosowań przeprowadzanych w ramach pozostałych procedur odbyła się w 2009 r., kiedy nastąpiła zmiana traktatów. W pozostałych latach wskaźnik ten prawie zawsze przewyższa 80% i zbliża się do 90%.

Do przedstawienia niektórych aspektów kontestowania decyzji oraz koalicji w RUE wykorzystano autorską bazę danych „Rada UE w głosowaniach 2009–2014”, która obejmowała kilkadziesiąt zmiennych dotyczących głosowań w Radzie i powstała na podstawie czterech różnych źródeł internetowych:

1. dokumentów publikowanych przez Radę, tj. *Monthly summary of council acts* z lat 2009–2014;
2. portalu internetowego EUR-Lex. Baza aktów prawnych Unii Europejskiej, <https://eur-lex.europa.eu>;
3. portalu internetowego Obserwatorium Legislacyjne Parlamentu Europejskiego, www.europarl.europa.eu;
4. portalu internetowego IPEX – platforma międzyparlamentarnej wymiany, www.ipex.eu.

Dane były zbierane w okresie od lipca 2016 r. do czerwca 2017 r.

W artykule wykorzystano następujące zmienne z bazy:

- *COD* – zmienna binarna, sprawdzano, w ramach jakiej procedury uchwalano dany akt prawny na podstawie dwóch kryteriów: *COD* dla ZPU (dawniej współdecydowania, tzw. kodecyzji) oraz *nie-COD* dla pozostałych procedur;
- *YEAR* – wskazywano faktyczną datę (rok) podjęcia decyzji w Radzie UE, czyli uchwalenie danego aktu prawnego: 2009–2014;
- *COUNTRY* – oznaczano 28 państw członkowskich Unii Europejskiej;
- *VOTE* – finalne głosowania państw członkowskich nad danym aktem prawnym, zmienna binarna – sprawdzano, czy państwa głosowały na „tak”, czy na „nie” (kontestacja decyzji). Oznacza to, że do państw niegłosujących za przyjęciem aktu prawnego zaliczano zarówno głosy sprzeciwu, jak i wstrzymanie się od głosu;
- *NR_PROCEDURE* – numer procedury nadany przez instytucje unijne, np. „2004/0049/COD”.

Dane zostały ustrukturyzowane według następujących kryteriów: numeru procedury, roku, rodzaju procedury oraz głosowania danego państwa. Na podstawie dokumentów *Monthly summary of council acts* wprowadzono do bazy danych 800 aktów prawnych z lat 2009–2014, z czego 548 stanowiło akty prawne uchwalane w ZPU (wyeliminowano podwójne numery procedury, które pojawiały się w dokumentach źródłowych). Braki danych zmniejszyły finalnie liczbę jednostek poddanych analizie do 530. Baza została przygotowana w programie SPSS Statistics 24.

Rezultaty badań nad koalicjami przedstawiono niżej w formie analizy częstości, tabel krzyżowych oraz macierzy. Wykorzystano również zaawansowaną technikę analizy statystycznej – skalowanie wielowymiarowe, wykonane w programie SPSS („Wielowymiarowe PROXISCAL”). Metoda ta była już wcześniej stosowana przez innych autorów do badania pozycji państw unijnych (Veen 2011), jednak w sposób odmienny niż w niniejszym artykule. Skalowanie wielowymiarowe pozwala zaprezentować podobieństwo albo niepodobieństwo między danymi obiektami (w tym przypadku państwami), za pomocą odległości d_{ji} wyznaczonych pomiędzy punktami w przestrzeni wielowymiarowej (Borg, Groenen 2005: s. 3). Metoda została opracowana przez Josepha B. Kruskala (1978).

Do obliczenia odległości d_{ji} pomiędzy państwami wykorzystano rozbieżności w głosowaniach między poszczególnymi członkami Unii (zob. tabela 4), co pozwoliło na przygotowanie macierzy odległości (X) pomiędzy wszystkimi państwami. Mając odległości, w modelu skalowania wielowymiarowego wyznacza się funkcję reprezentacji $f(p_{ij})$, gdzie p_{ij} oznacza przybliżenia (*proximities*), które w wyniku przekształcenia funkcyjnego wyznaczają obserwowalne odległości d_{ji} :

$$(1) \quad f(p_{ij}) = d_{ji}(X)$$

Odległości pomiędzy państwami posiadają cechy zmiennych o poziomie pomiaru co najmniej interwałowym, dlatego funkcja reprezentacji ma postać zwykłej regresji liniowej (Rószkiewicz 2011: s. 165; Borg, Groenen 2005: s. 40):

$$(2) \quad a + b * p_{ij} = d_{ji}(X).$$

W związku z faktem, że funkcja reprezentacji nie odzwierciedla w pełni relacji między przybliżeniami p_{ij} a odległościami d_{ji} , do modelu regresji dodaje się składnik

błędu e . Suma wszystkich błędów dopasowania funkcji obrazuje niedopasowanie modelu wielowymiarowego do danych. Suma ta pozwala obliczać miary dopasowania STRESS (*Standardized Residual Sum of Squares*), z których najbardziej znacząca jest miara dopasowania zaproponowana przez samego twórcę metody Kruskala – miara STRESS-1 (Borg, Groenen 2005: s. 42; Kruskal 1964):

$$(3) \quad \text{STRESS-1} = \sqrt{\frac{\sum [f(p_{ij}) - d_{ij}(X)]^2}{\sum d_{ij}^2(X)}}$$

Zgodnie z przyjętymi zasadami, im mniejsza wartość STRESS-1, tym lepsze dopasowanie modelu do danych.

Wyniki

W tabeli 2 zaprezentowano zestawienie głosowań państw członkowskich w latach 2009–2014 na podstawie zmiennej *VOTE*. Uzyskane wyniki wskazują, że państwami najczęściej kontestującymi decyzje (wartość zmiennej: „nie”) były: Wielka Brytania, Dania, Niemcy oraz Irlandia. Z kolei inne państwa, takie jak: Francja, Grecja, Litwa, Cypr, mają najniższy odsetek takich przypadków. Polska, z wartością 18, utrzymuje się w czołówce państw kontestujących. Wyniki przedstawione w tabeli 2 pokazują szczegółowo rozkład wszystkich głosów.

Tabela 2. Głosowania poszczególnych państw członkowskich w Radzie UE, w ZPU, w latach 2009–2014

Głosowanie państw członkowskich (zmienna VOTE)						
		„Nie”	„Nie” [%]	„Nie” skumulowane [%]	„Tak”	Ogółem
Państwo członkowskie	Wielka Brytania	70	18,42	18,42	460	530
	Dania	42	11,05	29,47	488	530
	Niemcy	35	9,21	38,68	495	530
	Irlandia	27	7,11	45,79	503	530
	Austria	25	6,58	52,37	505	530
	Polska	18	4,74	57,11	512	530
	Węgry	18	4,74	61,84	512	530
	Czechy	17	4,47	66,32	513	530

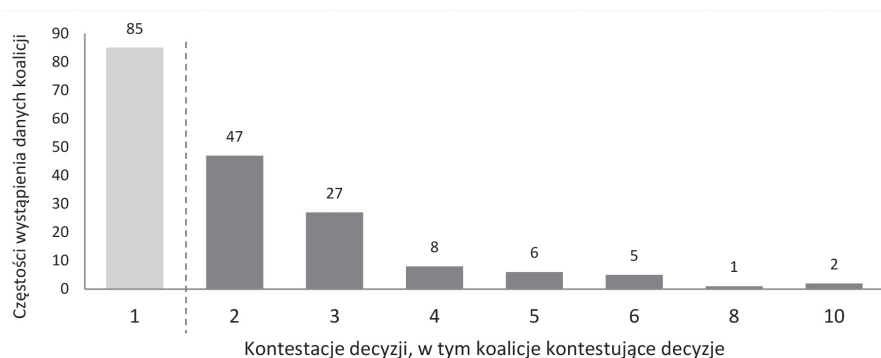
Głosowanie państw członkowskich (zmienna VOTE)						
		„Nie”	„Nie” [%]	„Nie” skumulowane [%]	„Tak”	Ogółem
Państwo członkowskie	Hiszpania	12	3,16	69,47	518	530
	Holandia	12	3,16	72,63	518	530
	Bułgaria	12	3,16	75,79	518	530
	Portugalia	10	2,63	78,42	520	530
	Luksemburg	8	2,11	80,53	522	530
	Malta	8	2,11	82,63	522	530
	Słowenia	8	2,11	84,74	522	530
	Estonia	8	2,11	86,84	522	530
	Szwecja	7	1,84	88,68	523	530
	Belgia	7	1,84	90,53	523	530
	Rumunia	6	1,58	92,11	524	530
	Włochy	6	1,58	93,68	524	530
	Finlandia	5	1,32	95,00	525	530
	Łotwa	5	1,32	96,32	525	530
	Słowacja	5	1,32	97,63	525	530
	Francja	2	0,53	98,16	528	530
	Grecja	2	0,53	98,68	528	530
	Litwa	2	0,53	99,21	528	530
	Cypr	2	0,53	99,74	528	530
	Chorwacja*	1	0,26	100,00	184	185
Ogółem		380	100	100	14115	14495

* Chorwacja przystąpiła do UE 1 lipca 2013 r.

Źródło: opracowania własne na podstawie zebranych danych „Rada UE w głosowaniach 2009–2014”.

W dalszym toku analizy sprawdzono, jakiego rodzaju koalicje kontestujące decyzje istniały najczęściej (pod względem ilościowym). Wyniki przedstawiono na rysunku 1. Wzięto pod uwagę 548 aktów prawnych z analizowanej bazy danych, z czego aż 181 zostało uchwalonych przy wystąpieniu kontestacji decyzji, co daje w przybliżeniu ok. 33% uchwalanych aktów prawnych.

Rysunek 1. Częstość występowania danych wielości koalicji w głosowaniach państw członkowskich w Radzie UE, w ZPU, w latach 2009–2014, z uwzględnieniem jednostkowych kontestacji (wartość „1”)

Źródło: opracowania własne na podstawie zebranych danych „Rada UE w głosowaniach 2009–2014”.

Najczęściej kontestacja decyzji występowała jako stanowisko pojedynczego państwa – 85 jednostkowych kontestacji, natomiast 96 pozostałych przypadków, to koalicje kontestujące co najmniej dwóch państw. Dokonano również analizy częstości najczęściej występujących przykładów kontestacji w ramach poszczególnych głosowań, zarówno pojedynczych, jak i koalicyjnych. Poniżej przedstawiono 13 konfiguracji, o częstościach występowania wynoszących co najmniej 3.

Tabela 3. Częstość występowania poszczególnych przykładów kontestacji decyzji

Państwa	Częstość występowania kontestacji decyzji
Wielka Brytania	25
Niemcy	15
Dania – Irlandia – Wielka Brytania	11
Dania	6
Dania – Wielka Brytania	6

Państwa	Częstość występowania kontestacji decyzji
Austria	5
Bułgaria	5
Malta	4
Polska	4
Irlandia – Wielka Brytania	3
Niemcy – Wielka Brytania	3
Niemcy – Austria	3
Słowenia	3

Źródło: opracowania własne na podstawie zebranych danych „Rada UE w głosowaniach 2009–2014”.

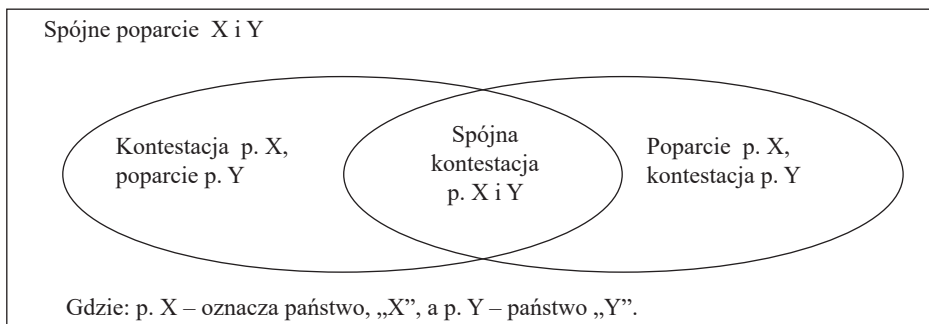
Występujące konfiguracje pokazują dominującą rolę Wielkiej Brytanii, Irlandii oraz Danii, które najwięcej razy kontestowały wspólnie. Na uwagę zasługuje częstość samodzielnej kontestacji ze strony Niemiec. Najczęściej występującą koalicją była ta, w skład której weszły: Dania, Irlandia oraz Wielka Brytania.

W przypadku koalicji większych niż dwa państwa członkowskie, możliwe jest również wyodrębnienie pomniejszych koalicji dwójkowych. Liczba takich koalicji wewnętrznych w szerszych koalicjach trójkowych, czwórkowych etc. pozwala dodatkowo poddać analizę koalicji w ujęciu macierzowym, gdzie na przecięciu głosowań dwóch państw członkowskich jest możliwe wyodrębnienie spójnego głosowania. Na przykład w trójkowej koalicji kontestującej Polska – Czechy – Węgry można wyodrębnić dwójkowe wewnętrzne koalicje kontestujące w postaci:

- Polska – Czechy;
- Czechy – Węgry;
- Polska – Węgry.

W kolejnym etapie analizy przygotowano macierze szczegółowo obrazujące relacje dwustronne między państwami członkowskimi w zakresie głosowań. Krzyżowanie w tabeli wyników dwóch państw pozwoliło wyodrębnić spójne głosowania zarówno poparcia dla aktów prawnych, jak i spójną kontestację. To zaś finalnie pozwoliło obliczyć teoretyczne odległości pomiędzy poszczególnymi państwami. Koncepcja odległości może być łatwo wyrażona w postaci diagramów zbiorów (rysunek 2).

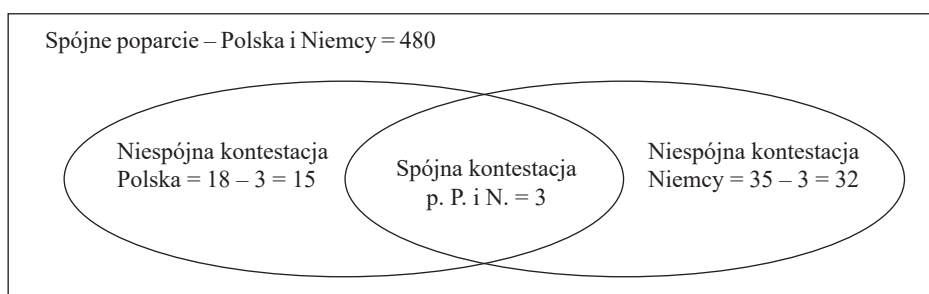
Rysunek 2. Zbiór wyrażający teoretyczną odległość pomiędzy dwoma głoszącymi państwami członkowskimi

Źródło: opracowania własne.

Na przykład w analizowanym okresie Polska 18 razy, a Niemcy 35 razy kontestowały decyzje Rady UE. Oba państwa mają jedynie 3 spójne kontestacje. Teoretyczna odległość pomiędzy Polską a Niemcami wynosi więc: $(18 - 3 + 35 - 3) = 47$. Jest to zatem suma wszystkich kontestacji wzajemnie niespójnych. Wartości te można również przedstawić w strukturze diagramu (rysunek 3).

Rysunek 3. Zbiór wyrażający teoretyczną odległość pomiędzy głoszącą Polską a Niemcami

Źródło: opracowania własne.

Tak obliczone spójności i niespójności można przedstawić osobno dla każdego z państw. Na przykład Polska ma najwięcej spójnych kontestacji z państwami „nowej” Unii, tj.: Bułgarią, Węgrami, Czechami, Estonią czy Rumunią. Z kolei Niemcy mają dużą

spójność kontestacji z kulturowo powiązonym krajem Austrią, ponadto z Wielką Brytanią (tabela 4). Można również analizować wzajemne dwustronne teoretyczne odległości pomiędzy państwami. W tym przypadku Polska ma największą odległość w stosunku do Wielkiej Brytanii, następnie do Dani i Niemiec. Z kolei Niemcy są najbardziej oddalone od Wielkiej Brytanii, Danii i Irlandii. Polska znajduje się dopiero na siódmym miejscu. Co pokazuje, że w zależności od państwa znaczenie rozbieżności może być odmienne.

Tabela 4. Porównanie głosowań Polski i Niemiec

Polska	Niemcy
Spójne kontestacje decyzji w Radzie w latach 2009–2014 w zwykłej procedurze ustawodawczej	
(max. 18)	(max. 35)
Odległości do innych państw (10 największych odległości)	

Źródło: opracowania własne na podstawie zebranych danych „Rada UE w głosowaniach 2009–2014”.

W przedstawionej niżej macierzy przedstawiono wszystkie teoretyczne odległości pomiędzy poszczególnymi państwami. Uzyskane wyniki poddano następnie skalowaniu wielowymiarowemu.

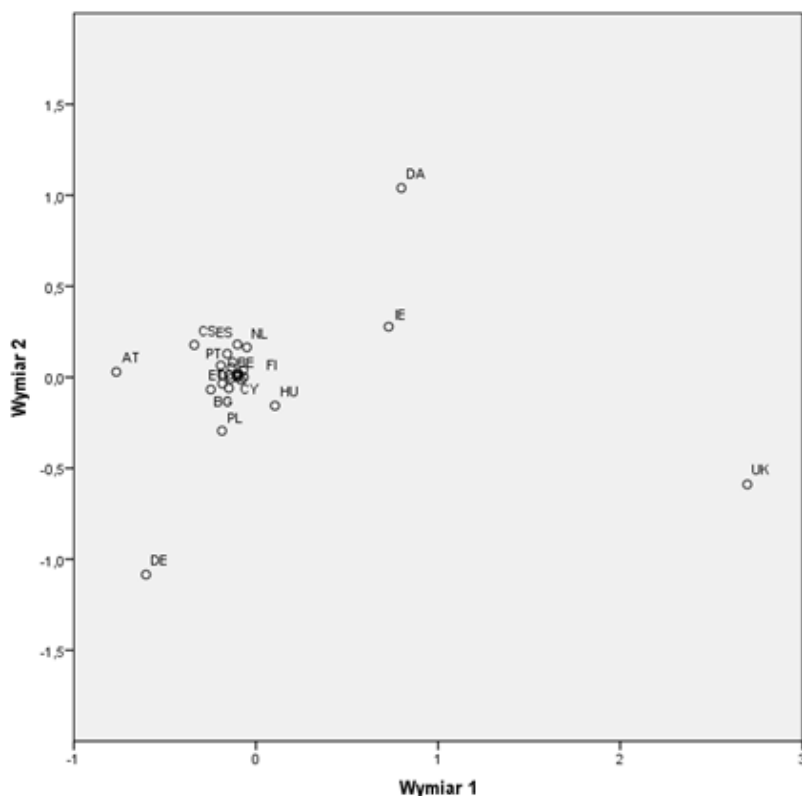
Tabela 5. Macierz teoretycznych odległości pomiędzy dwoma państwami (głosowania niespójne)

Odległości pomiędzy państwami członkowskimi	Polska	Niemcy	Austria	Belgia	Bulgaria	Cypr	Czechy	Dania	Estonia	Finlandia	Francja	Grecja	Hiszpania	Holandia	Irlandia	Litwa	Luksemburg	Łotwa	Malta	Portugalia	Rumunia	Słowacja	Słowenia	Szwecja	Węgry	W. Brytania	Włochy	Chorwacja
Polska		47	37	25	22	18	29	54	20	23	20	20	30	28	43	16	24	23	22	26	18	17	20	23	28	82	24	17
Niemcy			48	42	45	35	52	73	37	36	37	37	45	47	58	37	41	38	41	45	41	38	41	42	51	93	39	36
Austria				28	35	25	28	57	29	30	27	25	31	29	50	27	27	30	31	33	25	26	27	30	35	85	27	26
Belgia					19	9	20	47	13	12	9	9	19	15	32	9	11	12	15	15	11	10	13	12	25	73	13	8
Bulgaria						12	23	52	16	17	14	14	22	22	39	10	20	17	18	20	14	15	20	19	28	78	18	11
Cypr							19	42	8	7	4	2	14	12	29	4	10	7	8	12	8	7	8	9	18	70	8	3
Czechy								53	23	22	17	19	25	23	44	17	17	20	21	25	19	16	21	18	25	81	21	16
Dania									50	45	44	40	48	44	35	42	48	47	50	52	44	47	48	47	52	60	48	41
Estonia										11	10	10	18	18	35	10	12	11	14	16	12	9	14	13	22	78	14	9
Finlandia											7	7	15	17	32	7	13	10	13	13	11	10	13	10	21	73	11	6
Francja												4	14	14	29	4	8	7	10	12	8	7	10	9	18	72	8	3
Grecja													14	12	29	4	10	7	10	12	8	7	8	9	18	70	8	3
Hiszpania														22	33	14	18	15	20	14	18	17	20	19	22	78	14	13
Holandia															33	14	16	17	20	20	16	15	16	17	28	72	16	13
Irlandia																29	33	32	35	35	33	32	35	34	41	57	31	28
Litwa																	10	7	10	12	4	5	10	7	16	70	8	1
Luksemburg																		11	16	18	12	9	14	13	22	78	14	9
Łotwa																			13	15	11	10	13	12	21	73	11	6
Malta																				18	14	11	14	15	26	76	14	9
Portugalia																					14	15	16	15	26	78	14	11
Rumunia																						7	10	9	20	74	12	5
Słowacja																							9	10	19	73	9	6
Słowenia																								13	24	74	14	9
Szwecja																									23	71	13	6
Węgry																										76	22	17
Wielka Brytania																											76	69
Włochy																												7
Chorwacja																												

Źródło: opracowania własne na podstawie zebranych danych „Rada UE w głosowaniach 2009–2014”.

Do analizy odległości wykorzystano skalowanie wielowymiarowe SPSS PROXSCAL. Wprowadzono dane z odległościami w postaci jednej macierzy źródłowej, górnej. Chorwacja, z racji niepełnego okresu głosowania, została pominięta przy wyznaczaniu wymiarów. Aby lepiej dopasować model do danych, zastosowano funkcje sklepane stopnia drugiego, z czterema węzłami. Model dwuwymiarowy uzyskał miarę STRESS-I w wysokości 0,10748.

Rysunek 4. Wykres przestrzeni wspólnej uzyskanej w ramach procedury skalowania PROXSCAL (oznaczenie państw zgodnie z glosariuszem unijnym)

Źródło: opracowania własne na podstawie zebranych danych „Rada UE w głosowaniach 2009–2014”.

Trudno o jednoznaczną interpretację wymiarów na podstawie przedstawionej dwuwymiarowej przestrzeni wspólnej teoretycznych odległości pomiędzy państwami. W tabeli 6 przedstawiono szczegółowe wyniki uzyskanych wartości modelu.

Tabela 6. Uzyskane wymiary w ramach procedury skalowania PROXSCAL

Państwo członkowskie	Wymiar	
	1	2
Polska	– 0,1863	– 0,2944
Niemcy	– 0,6037	– 1,0846
Austria	– 0,7670	0,0294
Belgia	– 0,1276	0,0817
Bułgaria	– 0,2482	– 0,0676
Cypr	– 0,1045	0,0026
Czechy	– 0,3385	0,1778
Dania	0,7986	1,0398
Estonia	– 0,1486	– 0,0601
Finlandia	– 0,0662	0,0002
Francja	– 0,1031	0,0182
Grecja	– 0,0951	0,0191
Hiszpania	– 0,1017	0,1802
Holandia	– 0,0497	0,1645
Irlandia	0,7286	0,2777
Litwa	– 0,0961	0,0065
Luksemburg	– 0,1929	0,0646
Łotwa	– 0,0832	– 0,0135
Malta	– 0,1849	– 0,0349
Portugalia	– 0,1576	0,1285
Rumunia	– 0,1460	0,0122
Słowacja	– 0,1384	– 0,0074
Słowenia	– 0,1859	0,0122
Szwecja	– 0,0695	0,0393
Węgry	0,1045	– 0,1564
Wielka Brytania	2,6984	– 0,5890
Włochy	– 0,1338	0,0528

Źródło: opracowania własne na podstawie zebranych danych „Rada UE w głosowaniach 2009–2014”.

Odnosząc się do poszczególnych hipotez badawczych, należy stwierdzić, że hipoteza H.1 nie została potwierdzona. W latach 2009–2014 nie dominowała kultura koalicyjności. Większość państw członkowskich nie budowała szerszych koalicji kontestujących decyzje w ramach głosowań. Jedynie Austria, Niemcy, Irlandia, Dania i Wielka Brytania są znacząco oddalone od grupy państw kontestujących rzadko lub bardzo rzadko. Wielkość koalicji również nie jest duża, dominują kontestacje pojedynczych państw.

Wyniki wskazują jednak na podtrzymanie hipotezy H.2. W latach 2009–2014 w Radzie dominowała kultura konsensusu. Ponad 80% państw znajduje się bardzo blisko siebie, z relatywnie małymi odległościami. Zarówno liczba kontestacji decyzji, jak i liczba rozbieżności w przypadku tych 80% państw była relatywnie niska. Sugeruje to, że w ramach ich strategii głosowania dominowała kultura konsensusu. Pięć państw o dużej liczbie stanowisk kontestujących znalazła się tym samym poza centrum. Powód dominacji kultury konsensusu może być oczywiście spowodowany chęcią uniknięcia obwiniania (*blame avoidance*) albo brakiem mniejszości blokującej, co zniechęcało inne państwa, zwłaszcza małe, do kontestacji decyzji. Finalne głosowania w Radzie UE nie zawsze muszą zatem odzwierciedlać faktyczne preferencje państw. Różne koalicje mogą być tworzone na wcześniejszych etapach procesu legislacyjnego, jednak nie są ujawnione w głosowaniu końcowym. Kontestowanie decyzji podczas głosowania nad przyjęciem bądź odrzuceniem aktu prawnego ma często charakter pewnej celowej manifestacji własnego stanowiska politycznego. Należy również podkreślić dużą rolę danej prezydencji oraz Komisji Europejskiej w procesie legislacyjnym.

Odnosząc się do hipotezy H.3, należy stwierdzić, że nie została ona potwierdzona. Wprawdzie Irlandia, Dania oraz Wielka Brytania są przedstawicielami północnych państw Unii, jednak na drugim biegunie wymiaru nie ma takich państw, jak Portugalia, Grecja czy Hiszpania. Na uwagę zasługują z pewnością zbliżone pozycje państw: Wielka Brytania, Irlandia oraz Dania, co sugeruje bliskość państw północnej Europy. Jednak pozostałe państwa skandynawskie zbliżone są bardziej do centrum analizowanej przestrzeni.

Ostatnia hipoteza H.4 również nie została potwierdzona. Państwa „nowej” Unii są zlokalizowane blisko siebie, za wyjątkiem Czech. Dwa kluczowe państwa „starej” Unii – Francja i Włochy, znajdują się również bardzo blisko siebie. Jednak takie państwa, jak Niemcy czy Austria, w relacji do Wielkiej Brytanii czy Danii, znajdują się na przeciwległych biegunach.

Wyodrębnione wymiary nie pozwalają na jednoczesną interpretację opierającą się na cechach wspólnych. Wymiar nr 1 lokuje na jednym biegunie państwa, które przodują w kwestii kontestowania propozycji aktów prawnych. W grupie tej jest Wielka Brytania, której obywatele niedawno podjęli decyzję o wyjściu z Unii Europejskiej, dlatego wymiar ten może sugerować podział na państwa, które bardziej akcentują niechęć do dalszej integracji co najmniej w wymiarze legislacyjnym. Uzyskana przestrzeń dwuwymiarowa może wskazywać na powstawanie koalicji lokalnych, partykularnych, *ad hoc*, a nie koalicji opartych na wymiarach dotychczas badanych w literaturze, oczywiście poza zdecydowanie widoczną triadą koalicyjną Wielka Brytania – Irlandia – Dania.

Podsumowanie

W niniejszym artykule wykazano, że w mniej niż połowie głosowań w RUE, w latach 2009–2014, w ramach ZPU, występowały jakiekolwiek kontestacje decyzji. Są one bardzo zróżnicowane. Dominują głównie jednostkowe wystąpienia państw, co jednak pociąga za sobą brak konsensusu. W artykule wykazano, że stanowiska kontestujące są skumulowane w ponad 50% przez grupę tylko 5 państw, co może sugerować, że państwa te chcą dość mocno prezentować swoją nieprzychylność w stosunku do przyjmowanych aktów prawnych. Jednym z tym państw jest Wielka Brytania, która podjęła decyzję o wyjściu z Unii Europejskiej. Można założyć, że skoro inne państwa o dużej liczbie kontestacji często wchodziły z tym państwem w koalicje, potencjalna dalsza dezintegracja Unii w pierwszej kolejności może przejawiać się w bardzo częstym kontestowaniu w głosowaniach propozycji aktów prawnych.

Warto również wskazać, że brak możliwości interpretacji wyodrębnionych wymiarów może być oznaką zmian zachodzących w wewnętrznej strukturze Unii, w której dotychczasowe podziały zaczynają się zacierać, a tworzą się nowe lub takie, które wynikają z nieznanych dotąd czynników. Z całą pewnością zagadnienie koalicyjności państw Unii wymaga w przyszłości dalszej analizy.

Adrian Gorgosz – doktor, absolwent politologii i europeistyki na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politycznych UJ. Asystent w ramach projektu pt. „Rozbieżność czy wspólnota interesów? Relacje polsko-niemieckie w instytucjach i w procesie legislacyjnym Unii Europejskiej” realizowanego ze środków Polsko-Niemieckiej Fundacji na rzecz Nauki. Specjalizuje się w badaniach ilościowych i analizie danych.

Adres e-mail: adrian.gorgosz@gmail.com

Adrian Gorgosz – PhD, a graduate in political science and European studies at the Faculty of International and Political Studies at the Jagiellonian University. Assistant in the project “The discrepancy or

community of interests? Polish-German relations in the institutions and in the legislative process of the European Union Square (2009–2014)” conducted with the funds of the Polish-German Foundation for Science. He specializes in quantitative research and data analysis.

E-mail: adrian.gorgosz@gmail.com

Bibliografia

- BAILER Stefanie, MATTILA Mikko, SCHNEIDER Gerald (2015), *Money Makes the EU Go Round: The Objective Foundations of Conflict in the Council of Ministers*, „Journal of Common Market Studies”, vol. 53, nr 3.
- BORG Ingwer, GROENEN Patrick (2005), *Modern Multidimensional Scaling. Theory and Applications*, 2nd edition, New York.
- ELGSTRÖM Ole, BJURULF Bo, JOHANSSON Jonas, SANNERSTEDT Anders (2001), *Coalitions in European Union Negotiations*, „Scandinavian Political Studies”, vol. 24, nr 2.
- FELSENTHAL Dan, MACHOVER Moshé (2001), *The Treaty of Nice and Qualified Majority Voting*, „Social Choice and Welfare”, nr 18.
- HAGEMAN Sara, DE CLERCK-SACHSSE Julia (2007), *Old Rules, New Game Decision-Making in the Council of Ministers after the 2004 Enlargement*, Bruksela.
- HAYES-RENSHAW Fiona, VAN AKEN Wim, WALLACE Helen (2006), *When and Why the EU Council of Ministers Votes Explicitly*, „Journal of Common Market Studies”, vol. 44, nr 1.
- HEISENBERG Dorothee (2005), *The Institution of „Consensus” in the European Union: Formal versus Informal Decision-Making in the Council*, „European Journal of Political Research”, nr 44.
- HIX Simon, NOURY Abdul, ROLAND Gérard (2006), *Dimensions of Politics in the European Parliament*, „American Journal of Political Science”, vol. 50, nr 2.
- HOSLI Madeleine, MATTILA Mikko, URIOT Marc (2011), *Voting in the Council of the European Union after the 2004 Enlargement: A Comparison of Old and New Member States*, „Journal of Common Market Studies”, vol. 49, nr 6.
- HOSLI Madeleine (1999), *Connected Coalitions, and Efficiency: Challenges to the Council of the European Union*, „International Political Science Review”, vol. 20, nr 4.
- KAEDINGA Michael, SELCK Torsten (2005), *Mapping out Political Europe: Coalition Patterns in EU Decision Making*, „International Political Science Review”, vol. 26, nr 3.
- KRUSKAL Joseph, WISH Myron (1978), *Multidimensional Scaling*, Newbury Park–London–New Delhi.

- LEWIS Jeffrey (2003), *Institutional Environments and Everyday EU Decision Making. Rationalist or Constructivist?*, „Comparative Political Studies”, vol. 36, nr 1/2, February/March.
- MATTILA Mikko (2009), *Roll Call Analysis of Voting in the European Union Council of Ministers after the 2004 Enlargement*, „European Journal of Political Research”, nr 48.
- MORAVCSIK Andrew (1993), *Preferences and Power in the European Community: A Liberal Intergovernmentalist Approach*, „Journal of Common Market Studies”, vol. 31, nr 4.
- MORAVCSIK Andrew (1998), *The Choice for Europe. Social Purpose and State Power from Messina to Maastricht*, New York.
- NOVAK Stéphanie (2013), *The Silence of Ministers: Consensus and Blame Avoidance in the Council of the European Union*, „Journal of Common Market Studies”, vol. 51, nr 6.
- PLECHANOVÁ Běla (2011), *The EU Council Enlarged: North-South-East or Core-Periphery?*, „European Union Politics”, vol. 12, nr 1.
- RÓSZKIEWICZ Małgorzata (2011), *Analiza klienta*, Kraków.
- SELCK Torsten (2004), *On the Dimensionality of European Union Legislative Decision-Making*, „Journal of Theoretical Politics”, nr 16(2).
- TFUE, Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Dz. Urz. UE C 326 z 26.10.2012.
- VEEN Tim (2011), *The Dimensionality and Nature of Conflict in European Union Politics: On the Characteristics of Intergovernmental Decision-Making*, „European Union Politics”, vol. 12(1).
- ZIMMER Christina, SCHNEIDER Gerald, DOBBINS Michael (2005), *The Contested Council: Conflict. Dimensions of an Intergovernmental EU Institution*, „Political Studies”, vol. 53.